

Tendencie vývoja agrárnej úverovej politiky na Slovensku

Trends in Development of Agrarian Credit Policy in Slovakia

Koščo, T., Dovalová, I., Szovics, P.

Abstract

This paper deals with trends in development of agrarian credit policy in agriculture. Credit issuers are very careful in providing credit because of high risk in repayment. Agricultural companies need to be supported because of their unique situation in the national economy. This support could have a form of guarantees by selected commercial banks, interest compensation which can lead to increase in credit lines keeping in mind the specific goals of agricultural sector.

Abstrakt

Tento príspevok sa zaoberá vývojom agrárnej úverovej politiky v odvetví poľnohospodárstva. Emitenti úverových zdrojov sa chovajú veľmi zdržanlivo vzhľadom na značné riziko návratnosti úverov. Postavenie podnikov hospodáriacich na pôde si vyžaduje uplatnenie rôznych podpôr napr. štátnych záruk prostredníctvom vybraných bánk, bonifikáciu úrokových sadzieb, čím by sa zvýšila možnosť komerčných bánk financovať poľnohospodárstvo, s jeho špecifickosťami a cieľmi ktoré sú postavené pre toto odvetvie.

Key words: finance, credit, credit policy, interest

Kľúčové slová: financovanie, úver, úverová politika, úrok

Úvod

Hľadanie účinných foriem a možných variantov pri tvorbe kvality finančnej základne podnikateľské subjekty okrem toho, že využívajú vlastné zdroje majú možnosť siahnuť i po disponibilných dočasne voľných prostriedkoch ktoré majú formu úveru. Do tohoto procesu s veľkou mierou zodpovednosti a aktivitou vstupujú bankové a nebankové inštitúcie, ktoré s prevahou spravujú úverové fondy t.j. že ich tvoria, používajú a rozdeľujú. Táto zodpovednosť plynie hlavne z funkcie úverového vzťahu, ktorý má priamu nadväznosť na menovú politiku.

Problematikou úverovania v poľnohospodárstve sa zaoberá množstvo autorov ako napríklad Serenčes(4), Chrastinová(1), a Koščo(3), ktorí nesú zodpovednosť na úrovni praktickej aplikácie tohto finančného vzťahu v rezorte poľnohospodársko-potravinárskeho priemyslu.

Cieľ a metodika

Cieľom príspevku je zhodnotiť vývojové trendy úverovej politiky na Slovensku za roky 1993-2001. V príspevku boli použité materiály Ministerstva pôdohospodárstva, Výročné správy Národnej banky Slovenska a Výskumného ústavu ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva a závery vedecko-výskumnej práce „Vplyv finančnej politiky a finančných inštitúcií na podnikateľské aktivity subjektov v PPK“. V priebehu výskumu boli aplikované matematicko-štatistické metódy, ktoré vyústili do odporúčaní a záverov.

Výsledky a diskusia

Vývoj úverov za obdobie sledovaných rokov od roku 1993 až po 2001 bol v dynamickom vývoji tak čo do rozsahu množstva úverov, tak i vo vývoji úrokových sadzieb, ktoré sa odvíjali od diskontnej sadzby NBS a ďalších vplyvov makroekonomického prostredia pôsobiaceho na vývoj peňažnej rovnováhy v štáte. Rezort poľnohospodárstva zaznamenáva pokles vývoja úverovej istiny od roku 1993 do 2000. Rok 2001 možno charakterizovať ako prelomový, dochádza k zlepšeniu kvality úverov jednak z pohľadu množstva a rozsahu ako i úrokovej sadzby ktorá je determinantom ponuky a dopytu po úveroch. Vývoj úrokov a Tento zdanlivo pozitívny vývoj úverovej politiky prezentuje 5 % zvýšenie celkovej výšky úverov v roku 2001 oproti 2000, ale v porovnaní s rokom 1993 došlo k poklesu úverov o 59 %. Priemerná úroková miera za sledované obdobie zaznamenala jednoznačný pokles, ktorý je evidentný z grafu 1, čo vlastne sa stalo predpokladom lacnejšieho prístupu k úverovým zdrojom. Predikcia do budúcnosti by si snáď vyžadovala ešte evidentnejší pokles úrokových sadzieb na úroveň štátov EÚ.

Vývoj úverov a úrokov v agrozozorte za obdobie 1993-2001 Tabuľka 1

Ukazovateľ	Úvery v mil. Sk	Úroky v mil Sk	DS* v %	PUM** v %
1993	13353	2409	12	18
1994	13317	2409	12	18,1
1995	13560	2256	11	16
1996	12324	1877	8,8	15,2
1997	12137	1881	8,8	15,2
1998	9889	1701	8,8	17,2
1999	7071	1163	8,8	16,5
2000	5239	773	8,8	14
2001	5514	579	8,8	10,5
Index 2001/1993	41,29			
Index 2001/2000	105,24			

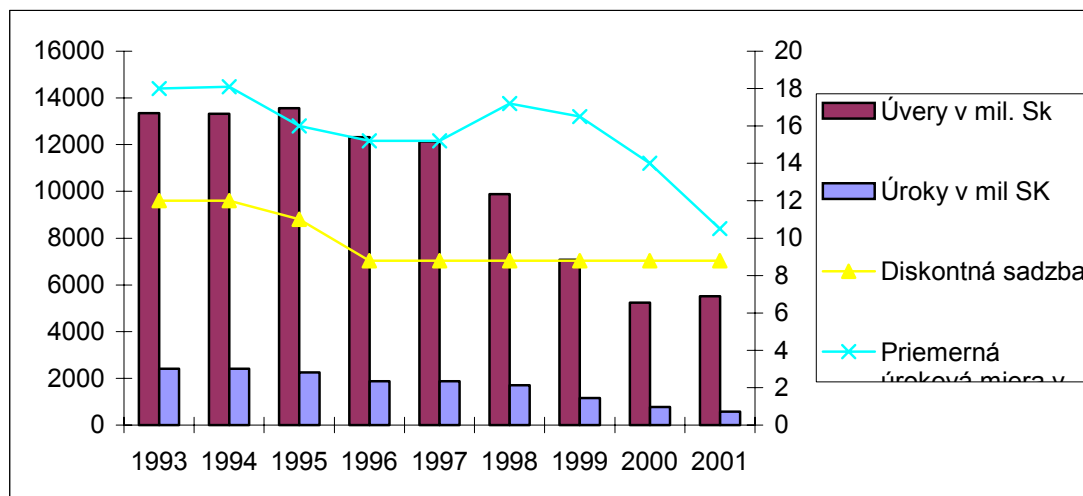
DS* = diskontná sadzba NBS, ktorá od 1.1.2002 je zhodná s dvojtýždňovou repo sadzbou NBS

PUM** = priemerná úroková miera

Zdroje: Výročné správy NBS (7), Zelené správy MP SR (6)

Vývoj úverov, úrokov, diskontnej a úrokovej sadzby za roky 1993-2001

Graf 1.

V štruktúre úverov umiestnených do poľnohospodárstva väčšie miesto zaberajú krátkodobé formy ktoré boli využité hlavne pre zabezpečenie prevádzkových činností a na strane druhej bol opomenutý pozitívnejší vývoj v prospech dlhodobých investičných zámerov, ktoré by menili štruktúru podnikov v prospech výraznejšej budúcnosti. Riešenie tohto problému i po dnes zostáva na programe čo však závisí od budúceho vývoja tak makroekonomického i mikroekonomického prostredia.

K fungovaniu vyslovených aspektov je potrebné vytvoriť prostredie a hlavne sumu nástrojov prostredníctvom ktorých je možný cieľ dosiahnuť. Samotná makroekonomická politika z časti utvára tento priestor, keď do tohto prostredia vstupujú i medzinárodné vzťahy a perspektívy európskeho prostredia. Politické snahy sú proklamované hlavne vstupom do Európskej únie ktorá má rámec svojich možností a kritérií cez ktoré je možno ďalší vývoj predvídať a uskutočňovať.

Finančná politika z toho hlavne úverová má svoje osobitosti, ktoré však musia rešpektovať isté aspekty o budúcom vývoji.

Táto myšlienka je o to aktuálnejšia v odvetví poľnohospodárstva, ktoré je svojím spôsobom špecifické a musí rešpektovať zákony prírody. Táto špecifičnosť vyžaduje často osobitý prístup v ktorom nezastupiteľné miesto má úverová politika.

V súčasnosti pre poľnohospodárstvo je vytvorená pestrá škála programov s možnosťou čerpania úverových zdrojov.

- ❑ Program poskytovania úveru alebo záruky prostredníctvom Slovenskej záručnej a rozvojovej banky. Tento produkt je zameraný na nákup techniky a technológie, poskytovanie záruk na bankové úvery a nákup majetku od úpadcu.
- ❑ Poskytnutie finančných prostriedkov z dotácií na bonifikáciu úrokov.
- ❑ Opatrenia ŠPFPP realizované lacnejšími pôžičkami a čiastočnou úhradou úrokov z úverov
- ❑ Možnosť financovanie osobitnými formami ako zmenky, skladiskové záložné listy, faktoring, forfaiting a iné.

Vývoj úverov do prevádzkovej sféry poľnohospodárskych podnikov je poznačený zložitou dostupnosťou hlavne preto, že privatizáciou bankového sektoru a vstupom zahraničného kapitálu sa zvýšili ratingové podmienky – náročnosť pri posudzovaní

bonity poľnohospodárskych klientov hlavne vo vzťahu splácania úverov. Táto príčina zohráva dominantnú úlohu, no nemožno však vylúčiť i ostatné negatívne vplyvy na vývoj úverovej politiky.

Záver

Prezentované myšlienky v príspevku poukazujú na nutnosť pôsobenia úverového mechanizmu vo vzťahu k poľnohospodárskemu odvetviu. Mnohé príčiny pre ktoré úverová politika zohráva svoje významné postavenie zároveň poukazujú na špecifické problémy poľnohospodárstva, ktoré je nutné riešiť i prostredníctvom úverovej politiky. Vplyv vlád krajín EÚ na agrárne úvery, formou rôznych intervencií cez podporné fondy je pomerne rozsiahly a je diferencovaný, aj keď sa začínajú presadzovať všeobecne platné podmienky úverovania ako je to v ostatných sektoroch národného hospodárstva.

Literatúra

1. Chrastinová, Z.: Financovanie poľnohospodárstva v Slovenskej republike a úverová infraštruktúra. In.: Zemědělská ekonomika. Praha. Ústav zemědělských informací. r. 45. č.10. 1999. s.433-448. ISSN 0139-570X
2. Dovalová, I.: Úverová politika ako jeden z finančných nástrojov pôsobiacich na podnikateľské aktivity v PPK. In.: Zborník vedeckých prác: Gnozeológia vývoja finančných nástrojov a ich pôsobenia na podnikateľské aktivity v PPK.SPU v Nitre. s. 75-79. ISBN 80-7137-756-2
3. Koščo, T. – Dovalová, I. – Szovics, P. – Tóth, M.: Gnozeológia vývoja finančných nástrojov a ich pôsobenia na podnikateľské subjekty v PPK. In.: Zborník z konferencie Agrárni perspektívy X. 18.-19. septembra 2001, ISBN 80-213-0799-4
4. Serenčéš, P.: Financovanie poľnohospodárstva v podmienkach transformácie národného hospodárstva na Slovensku. In.: Zborník vedeckých prác: Gnozeológia vývoja finančných nástrojov a ich pôsobenia na podnikateľské aktivity v PPK.SPU v Nitre. s. 33-40. ISBN 80-7137-756-2
5. Szovics, P.: Úverová politika v rezorte poľnohospodárstva. In.: Zborník z konferencie „Medzinárodné vedecké dni 1998“ – sekcia Mladá veda. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita. 1998. s. 135–139. ISBN 80-7137-481-4
6. Internet <http://www.mpsr.sk> - Ministerstvo pôdohospodárstva SR
7. Internet <http://www.nbs.sk> - Národná banka Slovenska